

ALMANYA'DA AŞIRI SAĞ İLE MÜCADELEDE "ESKİ" PROBLEMLERE YENİ ÇÖZÜM ARAYIŞI

THE SEARCH FOR NEW SOLUTIONS TO "OLD" PROBLEMS IN THE FIGHT AGAINST THE FAR RIGHT IN GERMANY

Nur ÇETİN*, Mediha KIZILKAYA**

* Prof. Dr., Öğretim Üyesi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü,
İİBF, Kırşehir Ahi Evran
Üniversitesi
nur.cetin@ahievran.edu.tr

ORCID ID:
0000-0002-5377-7310

** Y. Lisans Öğrencisi,
Uluslararası İlişkiler Bölümü,
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
mkizilkaya@web.de

ORCID ID:
0000-0002-0163-9856

Başvuru Tarihi/ Received:
12.05.2023

Kabul Tarihi/Accepted:
10.06.2023

ARAŞTIRMA MAKALESİ

ISSN 2618-6217

Özet

Uluslararası ilişkilerde çeşitli dönüşümlerin yaşandığı Soğuk Savaş'ın ardından dünyada meydana gelen en önemli değişimlerden biri de aşırı sağ partilerin yükselişe geçmeye başlaması olmuştur. Avrupa ülkelerinde yaşanan işsizlik, istikrarsızlık ve göçmen sorunu gibi temel sorun alanları odağında şekillenen aşırı sağ partilerin popülist politikaları geniş çevreler tarafından benimsenmiştir. 1970'lerin sonlarına doğru İtalya, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde aşırı sağ partiler iktidara gelmeye başlamışlardır. O dönem aşırı sağ partilerin en önemli söylemlerinden birisini de 'yabancı karşıtlığı' oluşturmaktaydı. Almanya'da da aşırı sağın ırkçı politikaları geniş bir destek bulmuştur. Alman halkının yabancılara karşı sergilemiş olduğu ırkçı ve dışlayıcı tutum aşırı sağın desteğiyle daha da görünür hale gelmiştir. İzleyen dönemlerde Almanya'da aşırı sağın radikal ırkçı politikalarına karşı çeşitli mücadele yöntemleri geliştirilmeye başlanmıştır. Fakat günümüzde hala aşırı sağ partilerin ırkçı ve nefrete dayalı politikaları ile mücadelenin ne derece etkin bir biçimde gerçekleştirilebildiği tartışmaya açık bir konudur. Bu çalışmada Almanya'da son dönemlerde aşırı sağın izlemiş olduğu politikalar ile Müslümanlara karşı gerçekleştirilen saldırılar arasındaki bağlantı ele alınmaya çalışılacaktır. Aşırı sağ partilerin sergilediği İslam karşıtı politikaların Almanya'da Türk ve Müslüman karşıtlığını desteklediği varsayımına dayanan bu çalışmada Almanya'da son dönemlerde artmaya başlayan ırkçı saldırılar değerlendirilmiştir. Çalışmanın Alman hükümetinin aşırı sağ ile mücadelesini, İslam karşıtı saldırılar üzerinden ele alması bakımından özgün bir nitelik taşıdığı düşünülmektedir. Çalışma sonunda ise, Alman hükümetlerinin aşırı sağ oluşumların İslam karşıtı politikalarına karşı geliştirdiği mücadele yöntemlerinin yeterli olmadığı bulgusu elde edilerek mücadele yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiği önerisi getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Almanya; Aşırı Sağ; ırkçı Cinayetler; NSU; Tedbirler.

Abstract

One of the most significant changes in the world after the Cold War, which witnessed various transformations in international relations, was the rise of far-right parties. The populist policies of far-right parties, shaped around crucial problem areas such as unemployment, instability, and immigration issues in European countries, have been embraced by broad circles. From the late 1970s, far-right parties came to power in countries such as Italy, France, the United Kingdom, and Germany. One of the main themes of far-right parties during that period was "anti-foreigner sentiment." In Germany, too, the extreme right's racist policies found widespread support. The racist and exclusionary attitudes of the German people towards foreigners became even more visible with the support of the far right. In subsequent periods, various methods of combating the radical racist policies of the far right were developed in Germany. However, it remains a subject of debate how effectively the fight against the racist and hate-based policies of far-right parties can be carried out today. This research explores the connection between the policies pursued by the far right in Germany and the attacks against Muslims. Based on the assumption that the Islamophobic policies displayed by far-right parties feed Turkish and Muslim antagonism in Germany, this study evaluates the increasing racist attacks in recent years. It is considered unique in its approach to examining the German government's fight against the far right through Islamophobic attacks. In the end, the study suggests that the methods of combating far-right formations' Islamophobic policies imposed by the German governments are insufficient and proposes developing new strategies.

Keywords: Germany, Extreme Right, Racist Murders, NSU, Measures.

1. Giriş

Çok eski çağlardan beri insanoğlu kendinden olmayana karşı önyargılı davranmış ve dışlayıcı davranışlar sergilemiştir. Dünya tarihi de asırlar boyunca farklı etnik ve dini kimlikten insanın mücadelesine sahne olmuştur. Tarih boyunca insanlar kendinden olmayanlara ve kendi gibi görünmeyenlere yaşam hakkı tanımama eğilimi göstermişlerdir.

İrkçilik hareketleri 21. yüzyılın modern dünyasında varlığını devam ettirmektedir. Özellikle de demokratik ve çağdaş bir anlayışa sahip oldukları iddia edilen Avrupa ülkelerinde dahi bu anlayış hala artarak sürmektedir. Küreselleşmenin bu denli hız kazandığı ve insan hareketliliğinin her geçen gün artış gösterdiği uluslararası bir yapıda ırkçılık hareketleri modern-demokratik devlet değerleri ile örtüşmemektedir.

Günümüzde devletler bu anlayış ile mücadelelerini sürdürmeye devam etmektedirler. Bu ülkelerden birisi de Almanya'dır. Bu çalışmanın konusunu oluşturan Almanya, Avrupa tarihinde ve günümüzde ırkçılık hareketlerinin en yoğun yaşandığı ülkelerin başında gelmektedir. İrkçi hareketler konusunda çarpıcı bir geçmişi bulunan Almanya'da 1970'lerin sonunda gelişen aşırı sağ hareketlerle birlikte yabancı düşmanlığının dozu gittikçe artmıştır. Bu ayrımcı hareketler çoğu zaman şiddetli fiziksel saldırılara ve cinayetlere varacak boyutta olmaktadır.

90

Bu çalışmada aşırı sağ oluşumlarla beraber Müslümanlara karşı gerçekleştirilen saldırılara dikkat çekilmek istenmiştir. NSU Cinayetler Serisi, Kassel, Halle ve Hanau Cinayetleri gibi dünya kamuoyunun dikkatini çeken cinayetler üzerinden İslam karşıtı saldırılar ele alınmıştır.

Çalışmanın diğer boyutunu ise Alman hükümetinin aşırı sağın İslam karşıtı hareketlere karşı olan mücadelesinin ele alınmasıdır. Son dönemlerde uluslararası kamuoyu tarafından tepki çeken ırkçı saldırılara karşı Almanya birtakım önlemler almaya başlamıştır. Hükümet politikalarında yapılan düzenlemelerle bu saldırıların önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Fakat çalışmadan elde ettiğimiz sonuca göre Almanya'da ırkçılıkla ve İslam karşıtı hareketlerle mücadele çalışmaları henüz yeterli aşamada değildir. Dolayısıyla bu çalışma, Almanya'da ırkçılıkla mücadele hareketlerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulama amacı taşımaktadır.

2. Almanya'da Aşırı Sağın Yükselişi

Almanya'nın en önemli siyasal ve toplumsal tartışmalarının başında aşırı sağın yükselişi gelmektedir. Almanya'nın geçmişinde ırkçılık konusunda kötü bir maziye sahip olması nedeniyle Almanya'daki ırkçılık hareketleri, yabancı düşmanlığı ve özellikle Yahudi düşmanlığı dünya gündeminden

düşmemiştir. Almanya'daki ırkçılık tartışmaları son dönemlerde İslam düşmanlığının da eklenmesiyle yeni bir boyut kazanmıştır.

Geçen yüzyıla bakıldığında, Almanya'daki yabancı düşmanlığı 1933 ile 1945 yılları arasında şovenist Nazi rejimi döneminde özellikle Yahudilere karşı soykırım ve büyük katliamlara ve ardından da sistematik bir yok etme politikasına dönüşmüştür (Bundeszentrale für politische Bildung-Bbp, 2010). 1945 yılında II. Dünya Savaşında mağlup olan Almanya, Federal Almanya Cumhuriyeti olarak yeniden kurulduğunda demokrasi ve insan haklarına bağlı bir anayasa ile dünya devletleri arasında yerini alabilmiştir. Almanya'nın yeni anayasası Nazi döneminde yapılan yanlışlardan ders çıkartılarak oluşturulmuştur. Yeni oluşturulan anayasaya insan haklarını garanti altına alan ve ayrımcılığı engelleyen maddeler eklenmiş ve insan hakları merkeze alınmıştır.

Bu nedenle Alman Anayasası'nın ilk maddesinde insan haysiyetinin ve onurunun dokunulmazlığına yaptığı vurgu önemlidir. İnsanı merkeze alan bu yapıya rağmen 1964 yılında Almanya'da aşırı sağ siyaset yürüten Milliyetçi Demokrat Partisi (NPD) kurulmuştur (Bbp, 2007). NPD, katıldığı seçimlerde seçim barajını aşamamasına rağmen bugüne dek varlığını sürdürmüştür. NPD gibi aşırı sağ bir partinin belli bir oy potansiyelini koruyabilmesi tarihten yeterince ders alınmadığını göstermektedir. NPD gibi bir partinin siyasal olarak oluşum ve propaganda yapmasına izin verilmesi, toplumu ve siyaseti endişelendirmiş ve defalarca partiyi kapatma girişimleri yapılmıştır. Fakat Almanya'da parti kapatmanın tabii olduğu ağır şartlardan dolayı bu girişimler sonuçsuz kaldığı görülmüştür. Son kapatma davası 2017 yılında Anayasa Mahkemesi'nden dönmüştür (Bundesverfassungsgericht, 2017).

Bu başarısız girişimler aşırı sağa özgüven verdiği gibi bir nevi de meşruiyet kazandırmıştır. Daha sonraları NPD'den başka farklı aşırı sağ partiler de kurulmuş, Almanya İçin Alternatif (AfD) hariç bu sağ partiler uzun zaman başarısız kalarak Federal Meclis'e girememiştir. Almanya için AfD hareketi ise 24 Eylül 2017 tarihinde yapılan federal seçimlerde 93 milletvekili kazanarak ana muhalefet partisi olmayı başarmıştır (Frankfurter Allgemeine Zeitung, 2017). Siyasi çalışmalarında Almanya'da oluşan toplumsal ve ekonomik sorunların nedeni olarak ülkede bulunan mülteciler ve göçmen toplulukları olduğunu öne sürerek göç, iltica ve göçmenlerin entegrasyonu gibi meseleler ile gündemde kalmışlardır. Mülteciler için her türlü aile birleşimine karşı olduğu sığınmacıların iltica hakkının da kaldırılmasını isteyen AfD, bunu "Almanya'yı korumak" maksadı ile yaptığını ileri sürmektedir. 'Mülteciler ve Uluslararası Göç' konusunun yanında aşırı sağ veya radikal sağ partilerin yükselişe geçmesinde terör ve küresel dinamiklerin de rol oynadığı görülmektedir (Tokatlı, 2022: 40).

Yabancı düşmanlığı politikalar ve ırkçı söylemler Alman toplumunda kendine yer bulabilecek belirli bir potansiyele hitap etmektedir. Yani, ülkede aşırı sağ politikaların toplumsal bir tabanı bulunmaktadır. Bu tabanın siyasal hareket olarak ilk dönemlerde başarısız kalmasının sebebi ise Federal Almanya'nın Anayasası ile demokratik düzeninin sağlam temeller üzerine oturmasıdır. Demokratik düzen, ayrımcılık ve ırk üstünlüğüne dayalı anlayışın daha fazla gelişmesini engellemiştir. Ama aşırı sağ daima inişli-çıkışlı bir grafik çizmiştir. Ülkede meydana gelen ekonomik krizler, ülkenin kalkınması için ihtiyaç duyulan iş gücünün Almanya dışından karşılanması ve son yıllarda mülteci ve göçmen "akımı" aşırı sağ partilerin toplumsal tabanını genişletmelerine imkân tanımıştır.

Özellikle 2014 yılında yoğunlaşan mülteci akımı, önce yoğun bir şekilde göçmen karşıtlığı, sonra da yabancı ve İslam düşmanlığını siyasi bir güç haline getirmeye başlamıştır. İlk zamanlarda göçmenlere karşı yürüyüşler ve protestolar şeklinde kitleleri harekete geçiren eylemler PEGIDA (Alm. Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes), Batının İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar isminde bir hareket halini almıştır. Bu İslam ve yabancı düşmanlığı hareket, ayrımcılık ve ırkçılığın yeni bir boyutunu ortaya koymuştur (Geiges, Mark & Walter, 2015: 11).

Bu bağlamda "ırk"a dayalı bu ayrımcılık, ağırlıklı olarak "kültür ayrımcılığına" dönüşmüştür (Bbp, 2012). Alman toplumu heterojen bir yapıyla çokkültürlü bir toplum olmasına rağmen kültürler büyük eleştirilere uğramaktadır; Almanya'da yaşayan yabancı etnik kökenli vatandaşlarının geçmişte karşılıklı ihmelliklerinden kaynaklanan entegrasyon sorunu bahane edilmiştir. Türkçede bütünleşme olarak yorumlanan "entegrasyon yaklaşımları ise çokkültürlü toplumlarda kültürel farklılıkların uzun vadede bir senteze evrileceklerini savunmaktadır" (Pespektif, 2021).

Göç ve ırk temelli yapılan ayrımcılık toplumları bir bütün olarak etkileyen bir olgudur. Bu bağlamdaki ayrımcılık belirli grupları olumlu ve diğer grupları daha olumsuz olarak değerlendirir. Bu gruplara karşı olumsuz tutumlar genellikle doğrudan aşağılama ve dışlama olarak ayrımcılığın başlangıç noktasında gelişim gösterir (Beigang, S., Fetz, K., Kalkum, D., & Otto, M, 2017: 150). Türkiye'den Almanya'ya misafir işçi (Gastarbeiter) olarak giden birinci kuşak göçmen işçiler ilk yıllarında ayrımcılık, dışlama gibi kavramları tam olarak (geri dönüş için ekonomik birikim yapma gayretinden dolayı) algılayamadan yabancı düşmanlığı ile karşılaşmışlardır. Bu 1970'li yılların sonu-1980'li yıllarda açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. O yıllar gündeme çok gelmeyen veya getirilemeyen bu durum ölümle sonuçlanan saldırılar olduktan sonraki zamanlarda gündemde yer almaya başlamıştır. 1992 yılında Kuzey Almanya'nın Mölln şehrinde bir kundaklama sonucunda 3 Türk kadınının evinde yanarak hayatını kaybetmesi sonrasında ülkede ırkçılık tartışmaları

toplumsal olarak sorgulanmaya başlanmıştır (Bpb, 1992). Ancak hemen ertesi yıl Solingen’de bir kundaklama daha meydana gelmiştir. Bu kundaklama da aşırı sağcılar tarafından yapılmış ve yangın sonrasında bir Türk ailesinin beş ferdi yanarak can vermiştir (Deutschlangfunk, 2018).

O dönemin Başbakanı Helmut Kohl, kurbanlar için yapılan anma törenine katılmamış ve “Ben taziye turizmine katılmayacağım” ifadesini kullanmıştır (Bundestag, 1992). Kohl’un bu tavrı şaşkınlıkla karşılanmış ve ayrıca tartışma konusu olmuştur. Bununla ilgili muhalefet mecliste soru önergesi vermiş, Başbakan Helmut Kohl’un bu şekildeki ifadesi son derece soğuk ve empatisiz bir ifade olarak değerlendirilmiştir. Almanya’da yaşayan Türklere yönelik bu ırkçı saldırılar, aşırı sağ hareketin artık can güvenliğini de tehdit eden bir boyut aldığını gözler önüne sermiştir. Almanya’da o dönem çok kültürlü çoğulcu toplumun korunması gerektiği ve ırkçılığa karşı durulması tartışılrsa da siyaset tarafından yeterli tedbirler alınarak mücadele edilmemiştir. Bunun neticesinde ise ırkçılık ve yabancı düşmanlığı sürekli büyümüştür. İrkçi hareketler 2000’li yıllarda adeta zirve yaparak “ırkçı terörüne” dönüşmüştür (APuZ, 2022).

3. Almanya’da İslam Düşmanlığı ve Aşırı Sağ

Almanya’da İslam düşmanlığı sadece ırkçı sağ katmanlarda görülen bir durum değildir. Çeşitli radikal gruplar ve siyasal hareketler ırkçı ve sağ olmasa da İslam düşmanlığı sergilemektedirler. Dolayısıyla Almanya’da İslam düşmanlığının sadece aşırı sağa mahsus bir durum olmadığını belirtmek gerekiyor. Fakat yine de yoğun İslam düşmanlığı en çok aşırı sağ kesim içerisinde mevcuttur.

Meselâ, PEGIDA kısa ismiyle tanınan "Batının İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar", hareketi aşırı sağ bir hareket olduğu kadar İslam düşmanlığı özelliği ile de öne çıkmaktadır (Geiges vd, 2015: 11).

Bugüne kadar bilimsel araştırmalar “etnosentrizm” ile “xenophobia” denilen öteki ve yabancı düşmanlığı terimlerinin birbiriyle çok yakından bağlantılı olduğunu tespit etmiştir. Son yıllarda Müslümanlara karşı oluşan önyargılar da dilsel bakımdan müşahhaslaştırılmıştır. Birkaç yıldan beri de İslamofobi ve İslam düşmanlığı şeklinde bir isimlendirme ile Müslüman şahıslara ve/veya İslam’ın sembolleriyle dini pratiklerine karşı davranışlar araştırma konusu olmaktadır (Schneiders, 2009: 145).

Aşırı sağ hareketler haricinde İslam ve yabancı düşmanlığının “zararsızmış” gibi tartışılmasına yol açan örneklemelerden birisi olarak Alman Sosyal Demokrat Partisi üyesi Thilo Sarrazin’in yazdığı iki kitabı göstermek mümkündür. Berlin eyaletinin eski Maliye Bakanı, Almanya Merkez Bankası Yönetim Kurulunun eski üyesi, iktisatçı, yazar, eski politikacı olan Thilo Sarrazin yazdığı (Sarrazin, 2010) “Almanya Kendini Yok Ediyor” kitabı ile göçmen sorununu tartışırken ayrımcılığı ve ırkçılığı

yoğun bir şekilde körüklemiş, Müslümanları hedef alarak kültürel ırkçılığın yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır (Benz, 2020: 284). Thilo Sarrazin, ikinci kitabında da İslam'ın Almanya'nın gelişmesini engellediğini iddia ederek kültürel ırkçılığı körüklediği gibi, konunun bu şekilde tartışılmasının İslam düşmanlığı değil, Almanya'nın yıkımdan kurtuluş mücadelesine katkı olduğunu iddia etmiştir. Sarrazin'in "Almanya Kendini Yok Ediyor- Düşmanca Devralma- İslam Gelişmeyi Nasıl Engelliyor ve Toplumunu Nasıl Tehdit Ediyor" adlı ikinci kitabı tüm eleştirilere rağmen Almanya'da en çok satan kitaplar listesine girmiştir (Sarrazin, 2018).

Almanya'da tezahür eden İslam düşmanlığındaki artışın tek sebebi Sarrazin ve eserleri değildir. Fakat Sarrazin, eski bakan, sosyal demokrat ve Merkez Bankası yönetim kurulu üyesi gibi sıfatları taşıyan bir şahsiyet olarak, bu konuda sadece arkadaş çevrelerinde konuşulabilecek ön yargıların Müslümanları doğrudan hedef gösterici fikirlerin toplumsal zeminde daha rahat konuşulur hale gelmesine katkı sağlamıştır. Bu bağlamda bu kitapların yayımlanmasından sonraki dönemlerde Almanya'da İslam düşmanlığı daha da artmış, başta camiler olmak üzere Müslüman kuruluşlara saldırılar belirgin hale gelmiştir. Bu şekilde söylemlerin aynı zamanda siyasi olduğu açıktır. Zira, aşırı sağcı AfD partisinin program ve söylemleri Sarrazin'in kitabı ile benzerlik taşımaktadır. Sarrazin bu kitapları yazarken siyasi kimliğini bırakmamakta ısrar etmiştir. Sosyal Demokrat Partisi, ilk kitabını yazmasından 10 yıl sonra Sarrazin'i ihraç edebilmiştir. Sarrazin daha Merkez Bankası Yönetim Kurulu üyesi olduğu dönemlerden itibaren Türk ve Arap kökenlilere karşı ırkçı ve aşağılayıcı söylemlerini açıklamaktan çekinmemiştir (Sarrazin, 2010: 127). Dolayısıyla Sarrazin ırkçılığın, yabancı ve İslam düşmanlığının siyasal temsilcilerinden birisi olarak değerlendirilebilmektedir. Almanya'da Müslüman karıştı tutumlar olarak yapılan temsili çalışmalar, Müslümanlara ve "İslam"a yönelik önyargıların ve olumsuz tutumların yaygın olduğunu göstermektedir (Mediendienst, 2023).

Almanya'da İslam düşmanlığının önemli göstergelerinden birinde ibadethanelere gerçekleştirilen saldırılardır. Aşağıda tablo, Federal Meclis kaynaklarında yayınlanan İslami kurumlara ait cami saldırılarına dair verilerden elde edilmiş olup 2017-2020 yıllar arasındaki Almanya'da İslam karşıtı suçlar sayılarından oluşturulmuştur.

Tablo 1: Almanya'da 2017-2020 Yılları Arasında İslam Karşıtı Suçlar

Almanya'da İslam düşmanı ve Müslüman karşıtı Suçlar							
Yıl	Dönem	Camii saldırıları	Suç sayısı	Toplam	Sonradan bildirimler		Meclis Belge No.
2017	1	15	208	223	2016.4'e	210	18/12535
	2	13	192	205	2016.1'e	4	18/13330
	3	16	207	223	2016.2'e	287	19/148
	4	5	162	167	2016.3'e	288	19/987
2018	1	10	147	157	2016.4'e	0	19/2315
	2	8	116	124	2017.1'e	196	19/3917
	3	4	186	190	2017.2'e	192	19/6333
	4	9	141	150	2017.3'e	275	19/8854
2019	1	19	113	132	2017.4'e	161	19/10570
	2	14	151	165	2018.1'e	188	19/12981
	3	25	162	187	2018.2'e	222	19/15647
	4	18	172	190	2018.3'e	271	19/19328
2020	1	18	214	232	2018.4'e	203	19/20631
	2	15	173	188	2019.1'e	275	19/22886
	3	15	129	144	2019.2'e	213	19/24774
	4	19	178	197	2019.3'e	216	19/26358

Kaynak: Bundestag

Aşırı sağın yükselişi ile birlikte artan ırkçı eylemler yoğun bir şekilde Müslümanlara ve İslami kuruluşlara yönelmiştir. Antisemitizm ile mücadelede Yahudilere karşı işlenen suçlar siyasi motivasyonlu suçlar kategorisinin yanında, Yahudi düşmanlığı ile daha etkin mücadele edebilmek için, ayrıca antisemitist suçlar olarak da kayda geçmektedir. Bu konuda hükümet yıllık rapor yayımlanmaktadır. Federal İçişleri Bakanlığı İslami kuruluşlara karşı yapılan saldırı ve suçların artması ve Almanya'daki Müslüman kuruluşların da yoğun ısrarı ve Sol Partinin girişimleri ile 2017 yılından itibaren İslam düşmanlığı motivasyonlu suçları da ayrı bir kategoride istatistik olarak kayıt altına almaya başlamıştır (Die Zeit, 2015). Dolayısıyla yukarıdaki tablo 2017 yılından itibaren kayda geçen olayları yansıtabilmektedir. Tabloda dikkat çeken bir nokta da, her yılın raporlarına azımsanamayacak miktarda olayların daha sonra eklenmesidir. Bu da emniyet güçlerinin İslam düşmanlığı istatistiklerini tutmakta oldukça zorlandıklarını göstermektedir.

4. Göçmenlere ve Yabancılar Yönelik Saldırıları

4.1. NSU Cinayetler Serisi

Almanya'da sürekli artış gösteren yabancı düşmanlığı ve ırkçı saldırılar 2011 yılına gelindiğinde Almanya ve Türkiye'yi derinden sarsan ve Almanya'da yaşayan Türkleri oldukça endişelendiren "cinayetler serisi" dünyanın gündemine oturmuştur. Başlangıçta "Türkler arası

hesaplaşma” olarak kamuoyuna sunulan ancak daha sonra aşırı sağcı ve yabancı düşmanı bir örgüt tarafından işlendiği ortaya çıkan NSU cinayetlerinde 8 Türk ve bir Yunan asıllı vatandaş öldürülmüştür. Bu cinayetler arasında bir Alman polis memurunun öldürülmesi de yer almaktadır. 2000-2006 yılları arasında gerçekleşen bu cinayetlerin kimin tarafından yapıldığı ancak 10 yıl sonra tesadüfen ortaya çıkmıştır (Laabs & Aust, 2014: 19).

10 yıl boyunca 10 insanı katleden bir yeraltı örgütü olan NSU polisin araştırması ile değil, faillerinin bir banka soygunu sonrasında intihar etmesi ve birisinin de bu soygun sonrasında cinayetleri itiraf eden mesajlar bırakması ile deşifre olmuştur. NSU örgütünün ortaya çıkması ile ırkçılığın sadece toplumsal bir sorun olmayıp, aynı zamanda kamu güvenliğini de tehdit eden boyuta geldiği görülmüştür. Örgütün Alman iç istihbarat dairesinin takibinde ve istihbarat ile karanlık bir ilişki içinde olması endişeleri daha da artırmıştır (Laabs & Aust, 2014: 20). Bu cinayet serisinde Türkler hedef alınarak öldürülmüştür.

Olayları araştıran güvenlik güçleri özellikle zanlıları Türkler arasında arayarak, hatta ırkçı ve aşağılayıcı bir yaklaşımla soruşturmalarını sürdürmüşlerdir. Soruşturma komisyonlarına "Döner cinayetleri" ismi verilmiştir (Der Spiegel: 2012). Devletin güvenlik güçlerinin yaklaşımı açısından oldukça manidar olan bu tutum düşündürücü ve endişe vericidir. Öyle ki, "bizim kültürümüzde sorunlar şiddetle halledilmez" diye kamuoyuna açıklamalarda bulunarak, cinayetleri Türklerin kendi arasında mafyavari bir hesaplaşma olduğunu ileri sürebilmiştir. Hatta polis, failleri kurbanların yakınlarında aramış, mağdurlar zanlı olarak da sorgulanmıştır. Bu bağlamda NSU avukatlarından olan Mehmet Daimagüler'e göre; "NSU kendini ifşa ettikten sonra meseleyi aydınlatmak için elinden gelen her şeyi yapmayan devletti" (Daimagüler, 2017: 327). NSU örgütünün işlediği cinayetler sorgulanırken cinayetleri gerçekleştiren örgüt ortaya çıkmadan önce tek bir kişinin yabancı düşmanı münferit eylemi olarak yorumlanmıştır (Özçalık vd., 2022: 426). Bu bağlamda ilk yıllarda güvenlik güçlerinin ve medyada yer alan bilgilerle yorumlanan cinayetler serisi daha sonraki ilerleyen yıllarda deliller ve ilk bilgiler sorgulanmıştır.

4.2. Halle ve Hanau Cinayetleri

Almanya'da aşırı sağ oluşumların neden olduğu tehlikelerin yeterince ciddiye alınmadığı açıktır. Aşırı sağ hareketlerin giderek yükseldiği dikkate alındığında bu yükselişinin göstergelerinden biri de aşırı sağ hareket ve ırkçı örgütlerin göçmenlere yönelik şiddet olaylarındaki artış olduğu görülmektedir. Alman siyasetinde de aşırı sağcı ve ırkçı söylemler AfD dışında da gün geçtikçe artış göstermektedir. Tehlikeli bir ideoloji olan aşırı sağcılık ülke genelinde artan ve genişleyen, sosyal ağlardan oluşan organize bir kuruluştur. Hanau'daki cinayetler, Halle'deki Yahudi sinagoguna yapılan saldırı ve Kassel Valisi'nin öldürülmesi ırkçı şiddet eylemleri ve sağcıların neler yapabileceklerinin açık göstergesidir.

Dolayısıyla, ırkçılık ve ırkçılıktan kaynaklanan şiddet içerikli saldırıların her türlü şekliyle kararlı bir şekilde mücadele edilmelidir. Son yıllarda Almanya’da artan aşırı sağcı ve ırkçı cinayetlere örnek olarak şu saldırılar verilebilir: 2019 yılı Haziran ayında Kassel Valisi Walter Lübcke cinayeti; 2019 yılı Ekim ayında Halle’deki sinagog saldırısında 2 kişinin öldürülmesi ve son olarak da 2020 yılı Şubat ayında meydana gelen Hanau saldırısında 9 kişinin öldürülmesidir. Bu saldırıların kökenlerinin uzun bir nefret ve ırkçı geçmişinin olduğu açıktır. Irkçılık ve sağ popülizm sadece Almanya’da değil, Avrupa’nın diğer ülkelerinde de görülmesi, toplu önlemler alınması gerektiğini göstermektedir (Tagesspiegel, 2018). Avrupa’nın, demokratik ve insan haklarını dikkate alan ülkelerden oluştuğunu ispatlaması açısından ırkçılıkla mücadele önem taşımaktadır.

4. 3. Kassel Cinayeti

2 Haziran 2019 tarihinde Kassel Valisi Walter Lübcke’in aşırı sağcı bir şahıs tarafından öldürülmesi ile Almanya’da aşırı sağın eylemlerinin yeni bir boyut kazandığı görülmüştür. Başbakan Merkel’in mültecilere karşı “Açık kapı politikası”nı savunan Kassel Valisi aşırı sağın tepkisini üzerine çekerek tehditler almıştır (DW Türkçe, 2019). Bu açıdan bakıldığında Kassel Valisi Walter Lübcke cinayeti, Almanya için dönüm noktası özelliği de taşımaktadır. Lübcke, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya’da aşırı sağcılar tarafından öldürülen ilk siyasi devlet yetkilisi olmuştur.

İktidar partisi Hristiyan Demokrat Birlik (CDU) üyesi olan Walter Lübcke 10 yıl Kassel Bölge Valisi olarak görev yapmıştır. Walter Lübcke 2015 yılında mültecilerin Almanya’ya gelmelerini eleştirenlere karşı “Bu değerleri paylaşmayan, istediği zaman ülkeyi terk edebilir. Her Alman bunu yapmakta serbesttir” ifadesini kullanmıştır. Bu bağlamda Lübcke’nin bu sert açıklaması, aşırı sağcı çevreler tarafından büyük tepkiyle karşılanmıştır. Tepkinin ötesinde aşırı sağcıların nefretini de üzerine çekmiştir (Spiegel, 2019).

Sonuç olarak Lübcke’nin izlediği yabancılar ve mülteci dostu politikaları sebebi ile aşırı sağcı çevrelerin hedefi haline gelmiştir ve 2 Haziran 2019 yılında 45 yaşındaki Stephan Ernst tarafından gecenin geç vaktinde tek kurşunla vurularak öldürülmüştür. Katil zanlısı cinayeti işledikten 2 hafta sonra yakalanmıştır. Soruşturmayı yürüten Federal Savcılık cinayetin aşırı sağcı motivasyonla işlendiğini vurgulamıştır. Neo-Nazi özgeçmişine sahip olan Stephan Ernst’in kabarıklık bir sabıka siciline sahip olduğu da tespit edilmiştir. Ernst, aşırı sağcı Almanya için Alternatif partisinin (AfD) seçim kampanyalarına maddi ve manevi her türlü katkı sağlamış, 1993-2016 yıllar arasında çeşitli suçlardan soruşturma geçirmiştir. Yapılan yargılama sonucu katil Stephan Ernst’e 28 Ocak 2021 tarihinde ömür boyu hapis cezası verilmiştir (Die Zeit, 2021).

Daha önceki yıllarda Kassel’de NSU seri cinayetlerinin birisi 6 Nisan 2006 tarihinde meydana gelmiştir. Aşırı sağcı yeraltı örgütü NSU, ‘Halit Yozgat’ isimli bir Türkü öldürmüştür. 2006 yılında işlenen cinayete ilgili açılan dava iç soruşturma sonucunun 2134 yılına kadar gizli kalması

kararlaştırılmış, NSU seri cinayetleri davası belgelerine erişim yasağı getirilmiştir. Bu olay, aşırı sağcı terör örgütlerinin veya kuruluşlarının yaptıkları her olayın önce üzerinin kapatılmaya çalışıldığını göstermektedir. Çünkü 10 kişinin öldürüldüğü NSU seri cinayetleri ilk etapta farklı yorumlanarak Türk mafyası vb. benzetmelerle farklı yaklaşımlar sergilenmiştir (Der Spiegel, 2012). NSU cinayetleri, aşırı sağın Alman iç istihbaratı (Verfassungsschutz) ile ilişki ve bağlantıları konusunda şaibeli durumları da ortaya çıkarmıştır. Bu şaibeli durumların başında NSU cinayetlerinin deşifre olması sonrasında konuyla ilgili birçok belgenin imha edilmesi gelmektedir (Daimagüler, 2017: 129).

4.4. Halle Cinayeti

9 Ekim 2019 tarihinde Halle (an der Saale) kentinde bir şahıs ağır silahlı bir şekilde şehrin sinagoguna girmeye çalışmıştır. Saldırgan Stephan B., Yahudilerin en büyük bayramı olan Yom Kippur ayini esnasında yaklaşık 50 kişilik cemaatin olduğu havraya dış ön ahşap kapıya ateş açmıştır (Deutschlandfunk, 2020).

27 yaşındaki Alman saldırganın saldırıdan önce aşırı sağ içerikli video yayınlayıp eylemlerine başladığı tespit edilmiştir. Halle kentinde öğle saatlerinde biri, bir Yahudi mezarlığı yanında, diğeri de bir dönercide olmak üzere iki kişiyi öldüren saldırganın cinayetleri aşırı sağcı motivasyonla işlediği üzerinde durulmaktadır. ‘Yom Kippur’ kutlaması esnasında sinagoga giden saldırgan şans eseri taşla örülü duvardaki kapıyı açamamış ve böylece sinagogdaki katliam planını gerçekleştirememiştir. Bunun yanı sıra sinagoga yakın bir yerde bulunan 40 ve 20 yaşlarındaki iki kişiyi öldürmüş, kaçarken de iki kişiyi ağır yaralamıştır. Saldırımı kaskındaki kamera üzerinden internette canlı yayın yapan saldırgan, kısa süre sonra tutuklanmıştır. Saldırgan, suçunu itiraf ederek saldırıyı aşırı sağcı ve antisemitist sebeplerle düzenlendiğini kabul etmiştir. Halle sinagog saldırısının yıl dönümü olan 9 Ekim 2020 tarihinde Almanya Federal Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier yaptığı konuşmada, Halle failinin nefreti sadece Yahudilere değil, aynı zamanda Müslümanlara, göçmen kökenli insanlara, kadınlara ve sol olarak gördüğü kişilere de yönelik olduğunu söylemiştir (Bundesregierung, 2020). Cumhurbaşkanıya göre saldırı özellikle geçmişte Holokost’u yaşamış bir millet olarak derin yaralar açmıştır (Der Bundespräsident, 2020).

4.5. Hanau Cinayetleri

Mekanların ve hedef kitlenin bilinçli olarak seçilmesi ırkçı motifli suçların diğer saldırılardan ayırt edici özelliklerindedir. Aynı şekilde Almanya’nın Hanau kentinde 19 Şubat 2020’de işlenen ırkçı terör saldırısında saldırgan işlediği cinayetlerin mahallini tesadüfen seçmemiştir: nargile kafelerin bulunduğu yerde, göçmen ve yabancıların çok olduğunu bildiği için seçmiştir. Böylece mümkün olduğu kadar çok insanın canını almayı hedeflemiştir. Hanau saldırısında ırkçı ve aşırı sağ görüşlü 43 yaşındaki Alman vatandaşı Tobias Rathjen iki nargile kafeye

ve bir büfeye düzenlediği saldırıda 4'ü Türk kökenli 9 kişiyi öldürmüştür. Saldırgan daha sonra evine gitmiş, annesini öldürmüş ve kendisi de intihar etmiştir (AA, 2021).

Hanau'daki ırkçı saldırı yabancı düşmanlığının çok daha ciddi ve etkin bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Bu saldırı ilk olmadığı gibi, acil tedbirler alınmazsa son saldırı da olmayacaktır. Bu ve buna benzer saldırılardan ders çıkartarak toplumsal barış ve huzuru tehdit eden ırkçılık ve yabancı düşmanlığına karşı hiçbir müsamaha gösterilmemesi gerekmektedir. Halle cinayetinde bir kez daha aşırı sağın ağırlıklı olarak sade bir antisemitist bir tehdit olduğu kanaatinin bir yanlığı olduğunu, birkaç ay sonra yaşanan Hanau cinayeti ortaya koymuş ve siyasetin de gözünü açmıştır (Benz, 2020: 430). Yeni Hanau saldırılarının olmaması için ırkçılık, aşırı sağcı ve popülist siyasi söylemlerden uzak durulması önem taşımaktadır.

5. Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığının Tehdit Boyutu

Almanya'da farklı ırklara yönelik ayrımcılık ve ırkçı eylemlerde artışın görülmesi, idari makamları tedbir almaya yönlendirmiştir. Almanya'da aşırı sağın yükselişi öncelikli güvenlik sorun haline geldiği aşağıda verilen tabloda (Tablo 2) istatistiklerde net olarak görülmektedir. Burada vurgulanması gereken husus, açıklanan rakamların sadece resmiyete yansıyan rakamlardan oluştuğu gerçeğidir. Almanya'da siyasi motivasyonlu suçlar, ırkçılık, antisemitizm, İslam düşmanlığı ve Roman düşmanlığı (antiziganizm) gibi alt kategorilerde takip edilmektedir (BMI, 2022).

Federal İçişleri Bakanlığı'nın 2010-2020 yıllar arasındaki Almanya'da siyasi motivasyonlu suçlar istatistik verilerine göre iki tespit oluşturulmuştur. Birinci tespit aşırı sağcı (genel) suçları oluştururken, ikinci kategori ise şiddete dönüşmüş suçları içermektedir. BMI verilerine göre aşırı sağcı ve ırkçı suçlar kategorisinde büyük bir artış göstermiştir. 2010 yılında 423 olan bu suçların sayısı 2020 yılında 2 bin 792'ye yükselmiştir. Bu arada sol hareketlerin ırkçı suç ve eylemleri ise, istatistiklere pek de yansıtılmadığını da göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Maalesef Almanya, tarihi sorunu olan antisemitizmi (Yahudi düşmanlığını) bir türlü aşamamıştır. İstatistiklerin de gösterdiği gibi Almanya'da her zaman yüksek olan antisemitizm de artmaya devam etmektedir (BMI, 2020). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tekrar Almanya'da filizlenen Yahudi topluluğu sürekli bir tehdit altında olduğu için devletin özel koruması altına alınarak güvenlik güçleri tarafından sıkı bir şekilde korunmaktadır. Bu güvenlik zinciri ibadethanelerin (Havraların) olduğu gibi diğer tüm Yahudi kuruluşları için de sağlanmıştır. 2020 yılında BMI yalnızca Yahudi kuruluşlarını korumak için devlet bütçesinden 22 milyon Avro tahsis etmiştir (BMI, 2020). Ama buna rağmen Almanya'da antisemitist suçlar 2010-2020 yılları arasında 1.192'den 2.224'e kadar yükselmiştir. Aşağıdaki tablo aşırı sağ ve ırkçı eylemlerin suça dönüşme boyutunu göstermektedir. Ayrıca antisemitizm

suçları, Yahudi düşmanlığı ile daha etkin bir şekilde mücadele edebilmek için özel bir istatistikle takip edilmektedir. Siyasi motivasyonlu suçlar kapsamındaki ırkçı eylemler Almanya’da emniyet güçlerinin ve siyasetin sıkı takibi altına alınmakla birlikte etkin bir politika geliştirilememiştir. Bu suçlar Almanya’nın iç güvenliğini tehdit eder boyutlara ulaşmıştır.

Tablo 2 Almanya’da Siyasi Motivasyonlu Suçlar Tablosu (2010-2020)

İrkçi	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sağcı	423	479	568	598	779	1.187	1.305	1.277	1.664	2.003	2.792
Sol	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	1
K**	3	1	6	5	13	15	16	4	30	39	73

Tablo 2

İrkçi şiddet	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sağcı	61	69	94	118	130	166	213	158	246	253	292
Sol	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K*	0	0	2	1	4	4	3	0	5	7	7

Antisemitik suçlar. Tablo 3

Antisemitik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sağcı	1.192	1.188	1.314	1.218	1.342	1.246	1.381	1.412	1.603	1.898	2.224
Sol	1	6	3	0	7	5	2	1	14	6	10
K*	22	21	19	26	71	37	37	20	20	47	46

Tablo 4

Antisemitik şiddet	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sağcı	31	26	37	46	32	30	32	29	49	62	50
Sol	0	1	0	0	1	1	0	0	3	0	0
K*	0	0	0	1	0	1	1	2	3	2	2

K*: Kategorize edilememiştir (Kaynak: BMI)

Almanya’da ırkçı aşırı sağın antisemitist tutumunun yanı sıra son yıllarda daha çok Müslüman ve Türk düşmanlığına yöneldiği görülmüştür. İrkçi sağ, Almanya’nın Yahudiler konusunda kendi tarihinden kaynaklanan özel hassasiyetinden dolayı açık bir şekilde ortaya çıkmazken İslam karşıtlığı söz konusu olduğunda yasal yaptırımların olmamasından dolayı daha “rahat” hareket etmektedirler.

6. Aşırı Sağ ve İrkçilikle Mücadele Tedbirleri

Dünya kamuoyunda dikkat çekmeye başlayan Almanya’daki ırkçı hareketlere karşı Alman hükümetleri tarafından son dönemlerde çeşitli önleyici politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. Dönemin Başbakanı (Şansölye) Angela Merkel yönetiminde kurulan hükümet komisyonu 2020 yılında ırkçılığa ve aşırı sağcılığa karşı mücadele için 89 maddelik bir önlem paketi açıklamıştır (Bundesregierung, 2020). Alman hükümeti ırkçılıkla mücadele edebilmek için farklı projeleri destekleyeceğini açıklamıştır. Bu sebeple hükümet 2021-2024 yılları arasında bu alanda gerçekleşecek olan projeler için 1 milyar Avrodan fazla bütçe ayırmış,

buna ek olarak 150 milyon Avronun daha eklenebileceği ifade etmiştir (Bundesregierung, 2020).

Önlemler kapsamında aşırı sağ ve ırkçılıkla mücadelede sivil toplumun ve devlet kurumlarının önleyici programlarının etkili olup olmadığını takip etmek için “Federal Kaliteyi Koruma Enstitüsü” tarafından 89 ayrı proje geliştirilmiştir. Yıllardır varlığının bilinmesine rağmen görmezden gelinen veya kalıcı çözümler bulunamayan aşırı sağcılık ve yabancı düşmanlığı bir sosyal harekete dönüşmüş, siyasetçilere ve göçmen kökenli toplum üyelerine karşı saldırılar düzenleyebilmiştir. Nihayet hükümet, seri cinayetlerle sonuçlanan saldırılar sonrasında ırkçılığı ve aşırı sağ en önemli iç güvenlik sorunu olarak değerlendirmeye başlamıştır. Almanya’nın Göç, Mülteci ve Uyumdan Sorumlu Devlet Bakanı Annette Widmann-Mauz konuyla ilgili yaptığı açıklamada “İrkçılık, demokrasinin zeminini kemiriyor” diyerek ırkçılıkla mücadelenin daimî bir görev olduğunu söylemiştir (Suddeutsche Zeitung, 2020).

Alınan önlemler ve projelerle yapılacak hizmetler önemli olmakla birlikte asıl mesele ırkçılığın durdurul(a)mamasıdır. Bu süreçte sadece sonuçlarla değil sebeplerle de ilgilenilmesi gereklidir. Medyanın ve siyasetçilerin kullandığı dil, ırkçı ve aşırı sağcı kuruluş ve siyasi partilere güç vermektedir. Belirlenen 89 önlem, toplumun tamamını ilgilendiren bir olgu olarak ırkçılığa karşı farkındalık oluşturmayı amaçlamaktadır. Böylece toplumun her alanında ırkçılığa karşı önlemleri genişletme, mağdurlara verilen destek ve dayanışmanın bilinçli bir şekilde iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Alman hükümeti bakanlar kurulu kararı olarak ırkçılıkla mücadele paketi hazırlamıştır. Bu paketin üç maddesini değerlendirerek çözüme ne kadar etkisi olacağı tartışılabilir.

Bu noktada şu üç soru önem arz etmektedir:

- 1- Antisemitizm ve İslam karşıtlığı bağlamında önlemler yeterli midir?
- 2 -Devlet kurumlarında oluşan aşırı ırkçılığı görmezden gelmenin sebepleri nelerdir?
- 3- İrkçilikle mücadele, daimî bir görev midir?

Hükümet’in önlemler paketinin;

1. maddesi, Müslüman düşmanlığı ve İslam karşıtı ayrımcılıkla mücadeleye yönelik eylemlerin tespit edilmesini ve Müslüman Düşmanlığı Bağımsız Uzmanlar Kurulu’nun UEM bir rapor hazırlamasını öngörmektedir (Bundesregierung, 2020).

2. maddesi, Yahudi düşmanlığı, ırkçılık, Müslüman düşmanlığı, Romen karşıtlığı, Afrikalı karşıtı ırkçılık gibi belirli grupları hedefleyen düşmanlıkların ortadan kaldırılması için tüm toplumsal alanlarda genişletilerek etkinleştirilmesini öngörmektedir (Bundesregierung, 2020).

3. maddesi, Irkçılık mağdurlarının daha iyi korunması ve desteklenmesini, ırkçılıkla mücadelenin alt yapısını sürekli hale getirmeyi öngörmektedir. Irkçılık mağdurlarına, bu mağdurların sosyal çevrelerine, oluşturulacak bir çağrı merkezi ile danışmanlık hizmeti verilecektir. Irkçılıkla Mücadele Merkezi, merkezi bir yardım hattıyla (Çağrı Merkezi) yardım imkânı sağlayacaktır. Federal, eyalet ve yerel yönetimlerdeki mevcut yapılara atıfta bulunan bu ilk müracaat ve sevk tavsiyesi ile kapsamlı ve merkezi bir temas noktası oluşturulacaktır. Vakalar ayrıca bir ırkçılık barometresi yoluyla bilimsel olarak değerlendirilmeye tabi tutulacaktır. Mağdurlar ve muhataplar için mevcut sivil toplum danışmanlığı verilecek ve başka yardımlar da yapılacaktır. (Bundesregierung, 2020). BMI Yahudi aleyhtarlığı ve Roman (Çingene) karşıtlığına karşı, BMI bünyesinde ilgili kurumlarla iki yıllık faaliyetlerle birlikte Müslüman karşıtlığına yönelik mücadele raporları hazırlamaktadır. UEM, BMI'nin dışında konumlanacak bir ofis tarafından organizasyonda destek vermektedir (BMI, 2020).

7. Müslüman Düşmanlığına Karşı Mücadele Tedbirleri

Müslüman karşıtı ırkçılık, Müslümanlara ve İslam'a yönelik olumsuz tutumlarda, Müslümanlara karşı ayrımcılıkta ve İslamofobik suçlarda ifadesini bulmaktadır (Mediendienst, 2021). Almanya'da İslamofobik suçların artış göstermesi dolayısıyla hükümet tedbir girişimlerine başlamıştır. Bu bağlamda Federal İçişleri Bakanlığı 1 Eylül 2020'de Almanya'da Müslümanlara yönelik gelişen nefret olaylarını incelemek üzere bir uzmanlar kurulu atamıştır. "Müslüman Düşmanlığıyla Mücadelede Bağımsız Uzmanlar Kurulu" (Alm. Unabhängigen Expertenkreis Muslimfeindlichkeit- UEM) adıyla kurulan bu yeni kurum Almanya'da ırkçılık, çok kültürlülük, göç ve İslami konularda akademik çalışmalar yürüten bilim insanları ve uzmanlardan oluşmaktadır. Federal İçişleri Bakanlığı nezdinde Müslüman düşmanlığına karşı oluşturulan UEM, 12 bağımsız uzman üyeden oluşmaktadır. 9 Eylül 2020 tarihinde kurul İçişleri Bakanlığı Müsteşarı Dr. Markus Kerber tarafından resmen atanmıştır (BMI, 2020).

UEM'in ana görevi Müslümanlara yönelik düşmanlığın mevcut ve değişen tezahürlerini analiz etmek ve Müslüman düşmanlığı ile Yahudi karşıtlığını, diğer ırkçılık türleri ile kesişme noktaları açısından incelemektir. Uzmanlar kurulu, Müslüman karşıtı olaylara bir cevap vermenin yanı sıra son zamanlarda artan terör saldırıları ile muhtemel saldırı planlarına bir tepki olarak kurulmuştur (BMI, 2020).

Böyle bir uzmanlar kurulunun oluşturulması ile Federal Almanya hükümetinin, Müslüman karşıtı nefret, düşmanlık ve saldırılardan etkilenen kişilerin artan endişelerini ve korkularını ciddiye aldığını ifade edilebilir. Bununla birlikte, Müslüman düşmanlığını takip edecek kurulun rapor hazırlamanın ötesinde bir etkisinin olup olmayacağı pek açık olmamakla birlikte, hükümetin meseleyi gündemine alması olumlu bir gelişme olarak görülebilir. Bunun yanı sıra, kurulun raporunda

hükümetin ve kamuoyunun dikkatine sunacağı ayrımcılık ve düşmanlık vakalarının da hem idari hem adli merciler tarafından takibi yapılmalıdır. Aksi takdirde kurul, iyi niyetten öte bir anlam ifade etmeyecektir. Uzmanlar kurulu henüz yeni bir oluşum olduğu için ne yapabileceği konusunda şimdiden fikir yürütmek doğru olmayacaktır. Fakat Yahudi düşmanlığı meselesinde buna benzer komisyonlar daha erken zamanda kurulmuş olmasına rağmen hazırlanan raporlar ırkçı ve Yahudi düşmanlığı saldırıların önünü etkili bir şekilde kesememiştir.

Son zamanlarda ölümlerle sonuçlanan Halle ve Hanau gibi ırkçı ve antisemitist terör eylemleri ile birlikte aşırı sağın artan şiddet eylemleri cami ve sinagog saldırıları sadece ilgili grupları endişelendirmekle kalmamalıdır. Demokratik ve çoğulcu bir Almanya'yı savunan herkes bu durumdan endişe duymalıdır. Dolayısıyla yabancı, İslam ve Yahudi düşmanlığı ile mücadele sistematik bir şekilde sürdürülmeli, hiç kimse rengi, dini, ırkı, kültürü ve görünümünden dolayı dışlanmamalıdır. Özellikle, Müslüman karşıtı nefret ve İslamofobik marjinalleşmeye karşı mücadele her alanda ve her düzeyde tutarlı şekilde yürütülmelidir. Federal hükümetin ırkçılıkla mücadele konusunda aldığı bu kapsamlı önlem paketinin, bu zamana kadar yürütülen mücadeleye destekleyici olması beklenmekle birlikte, asıl olan bu tedbirler paketinin kararlı ve istikrarlı bir şekilde uygulanması olacaktır. Zira, geçmiş yıllarda da benzeri kararlar alındıysa da bu kararların beklenen neticeyi vermediği ortadadır.

İrkçılık ve yabancı düşmanlığı ile mücadelede en önemli tedbir, bu fenomenin toplumsal nedenlerini mümkün olduğu kadar ortadan kaldırmak ve buna göre önleyici tedbirleri kalıcı hale getirmektir. Bir çağrı merkezi oluşturulması ve danışma hizmetinin verilmesi isabetli bir yaklaşım olmakla birlikte, daha çok gerçekleşmiş olay sonrası iyileştirme ve tedavi etme faaliyeti olarak görülebilir. Bu şekliyle önleyici tedbirlere ihtiyaç duyulmaktadır. Önleyici tedbirler olarak okul çağlarından başlayarak daha nitelikli bir demokratik kültür eğitiminin verilmesi önemli olduğu kadar, kanun yapıcı konumundaki siyasetçilerin söylem ve eylemleri de bu çalışmalara dahil edilmeli, yani ırkçılığa karşı siyasetçiler önderlik etmelidirler.

Siyasetçilerin seçilme kaygısı ile popülizme tevessül etmesi, yabancılara, 'öteki'ye düşmanlığa yol açan önyargıları körükleyen söylemlerden kaçınmalarını, alınan tedbirlerin etkisiz kalmasına yol açmaktadır. İrkçi, toplumsal barışı zedeleyen ve tehdit eden eylem ve söylemlerin bir müeyyidesi olmalıdır. Aksi takdirde sonrası için alınan karar ve tedbir çalışmaları tedaviden çok pansuman niteliği taşıyacaktır.

İrkçılık ve yabancı düşmanlığının doğrudan bakanlar kurulunun sorumluluğuna alınması hükümetin, aşırı sağ ve ırkçılık kaynaklı tehditlerle uzun vadeli mücadele etmenin gerekliliğini kabullendiğini göstermektedir. Ancak bu eylem, politik bir hamle olarak kalmamalıdır. Bunun için de geçmişte yapılan ihmallerden dolayı kamuoyunda azalan

güvenin yeniden kazanılması için kalıcı kararların alınması ve bu kararların ciddi bir şekilde uygulamaya konulması ile mümkün olabilecektir. Örneğin, emniyet güçleri içerisinde olduğu gibi kurumsal ırkçılığın, yabancı düşmanlığının temelinde yatan asıl nedenler de değerlendirilerek engellenmesi nihai hedef olmalıdır. Zira, kurumsal ve emniyet güçleri içinde yerleşmiş olan ırkçılık, toplumsal ve bireysel ırkçılığı cesaretlendirmektedir. Ayrıca ırkçılıkla mücadelede devletin başarısızlığının önemli sebeplerinden biri de devlet kurumlarında, güvenlik güçlerinde ve istihbarat birimlerinde yaygın olan önyargıya dayalı bireysel ırkçılıktır (Schmincke, I., & Siri, J, 2013: 31).

8. Sonuç

İkinci dünya savaşından sonra özellikle de Anayasa'nın kabulünün ardından Almanya'nın uzun süre ırkçı ideolojiden arındığına inanılmıştır. Ancak son yıllarda Avrupa genelinde ve özelde de Almanya'da aşırı sağ düşünce ve aşırı sağ düşüncenin temsilci partileri yükselişe geçmişlerdir. Toplumsal kitleleri temsil eden büyük kitle partileri dahi aşırı sağdan oy alabilme gayretine girişmişlerdir. Böylece siyasi arenada da güç kazanan aşırı sağ ve yabancı düşmanı PEGIDA gibi hareketler, siyaseti ve toplumsal atmosferi etkileyerek ırkçı söylemleri normalleştirmektedir. Kullandıkları söylemler, sonunda eyleme ve şiddete dönüşen neticelere sebep olmuşlardır. NSU cinayetleri ve Hanau cinayetleri gibi göçmenlerin öldürüldüğü cinayet serilerinde görüldüğü gibi şiddet zaman zaman teröre dönüşmüştür. Bu endişe verici yükseliş hükümetlerin tedbir politikalarında acil gündem maddesi haline gelmekle beraber yabancı düşmanlığı ile mücadele gereken seviyeye ulaşamamıştır.

Toplumsal barışı sağlamak, insan haklarına riayet ederek tüm vatandaşların güvenliğini sağlamaktan geçmektedir. Dönemin başbakanı Angela Merkel'in Hanau cinayetlerinin yıldönümünde söylediği gibi "İrkçilik bir zehirdir ve bu zehir Almanya'da mevcuttur" (Bundeskanzlerin, 2020). Tarihinde çok acı bir ırkçılık tecrübesi yaşayan Almanya'nın, aşırı sağcı, ayrımcı, yabancı, Yahudi, Romen ve İslam düşmanlığı ile mücadelesinde daha etkin ve daha kararlı olması gerekmektedir. Bu aynı zamanda tarihin verdiği bir yükümlülüktür. Dolayısıyla Almanya dahil olmak üzere tüm Avrupa'da insanların din, dil ve etnik farklılıkları sebebiyle ayrımcılığa ve dışlanmaya muhatap olmaması için özgürlükçü demokratik kuralların toplumun tüm kesimlerinde benimsenmesi önemlidir. Bu anlamda önemli görev siyasetçiler, eğitimciler ve medyanın üzerindedir. Siyasetçilerle medyanın, aşırı sağa malzeme üreten kaynak olmaması gerekmektedir. Aksi takdirde yükselen aşırı sağ ve nefret atmosferi Almanya gibi insan hakları konusunda hassas bir ülkenin demokrasisi için bir tehdit ve tehlike oluşturacaktır.

Kaynakça

AA. (2021). Almanya'da Türkleri de hedef alan ırkçı Hanau saldırısının üzerinden bir yıl geçti (18.02.2021).

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyadaturkleri-de-hedef-alan-irkci-hanau-saldirisinin-uzerinden-bir-yil-gecti/2149316>.

ApuZ. (05.12.2022). Sayı, 49-50 2022: Rechte Gewalt in Deutschland nach 1945
https://www.bpb.de/system/files/dokument_pdf/221130_BPB_apuz_49_50_rechte_gewalt.pdf, s.10.

AfD. (2016). Grundsatzprogramm für Deutschland (30.04.2016).
<https://www.afd.de/grundsatzprogramm/>.

Beigang, S., Fetz, K., Kalkum, D. & Otto, M. (2017). Diskriminierungserfahrungen in Deutschland: Ergebnisse einer Repräsentativ- und einer Betroffenenbefragung. Nomos, 150.

Benz, W. (2020). Vom Vorurteil zur Gewalt: Politische und soziale Feindbilder in Geschichte und Gegenwart. Germany: Verlag Herder, 284-430.

BMI. (2021). (Federal Almany İçişleri Bakanlığı) Übersicht "Hasskriminalität", Entwicklung der Fallzahlen (04.05.2021).
https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/2021/05/pmk-2020-uebersicht-hasskriminalitaetentwicklungfallzahlen.pdf?__blob=publicationFile&v=2.

BMI. (2020). Bundesinnenminister Seehofer beruft Mitglieder für Unabhängigen Expertenkreis Muslimfeindlichkeit (01.09.2020).
<https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2020/09/expertenkreis-muslimfeindlichkeit.html>.

BMI. (2020). Bundesregierung stellt zusätzlich 22 Millionen Euro zum Schutz jüdischer Einrichtungen bereit (17.09.2020).
<https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2020/09/bmizdj.html>.

BMI. (2020). Bundesinnenminister Seehofer beruft Mitglieder für Unabhängigen Expertenkreis Muslimfeindlichkeit (01.09.2020).
<https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/pressemitteilungen/DE/2020/09/expertenkreis-muslimfeindlichkeit.html>.

Bpb. (1992). Brandanschläge auf von Türken.
<https://www.bpb.de/geschichte/zeitgeschichte/deutschland-chronik/132455/22-23-november-1992>.

Bpb. (2021). Das Zusammenspiel von Kultur, Religion, Ethnizität und Geschlecht im antimuslimischen Rassismus (16.04.2021).
<https://www.bpb.de/apuz/130422/das-zusammenspiel-von-kultur-religion-ethnizitaet-und-geschlecht-im-antimuslimischenrassismusk>.

Bbp. (2010). 1933-1945: Verdrängung und Vernichtung (05.08.2010).
<https://www.bpb.de/izpb/7687/1933-1945-verdraengung-und-vernichtung>.

Bbp. (1945). Entwicklung des parteiförmig organisierten Rechtsextremismus nach 1945.
<https://www.bpb.de/politik/extremismus/rechtsextremismus/41797/entwicklung-des-partefoermig-organisierten-rechtsextremismus-nach-1945>.

Bundeskanzlerin. (13.02.2021),
<https://www.bundeskanzlerin.de/bkinde/mediathek/bundeskanzlerin-merkelaktuell/podcast-jahrestag-hanau-1853552>.

Bundestag, Drucksache 12/4045 Der Sprecher der Bundesregierung und der
"Beileidstourismus"
<http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/12/040/1204045.pdf>.

Bundesregierung, (25.11.2020), Maßnahmenkatalog des
Kabinettausschusses zur Bekämpfung von Rechtsextremismus und
Rassismus, (s.11),
<https://www.bundesregierung.de/resource/blob/974430/1819984/4f1f9683cf3faddf90e27f09c692abed/2020-11-25-massnahmen-rechtsextremi-data.pdf?download=1>.

Bundesregierung, (12.10.2020) Rede von Bundespräsident Dr. Frank-Walter Steinmeier, bei der Gedenkveranstaltung zum ersten Jahrestag des Anschlags in Halle am 9. Oktober 2020 in Halle (Saale),
<https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/bulletin/rede-von-bundespraesident-dr-frank-walter-steinmeier-1798148>.

Bundesverfassungsgericht, Pressemitteilung Nr. 4/2017 vom 17. 01.2017:
Kein Verbot der NPD wegen fehlender Anhaltspunkte für eine erfolgreiche Durchsetzung ihrer verfassungsfeindlichen Ziele
<https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2017/bvg17-004.html>.

Bundesministerium des Innern und für Heimat (BMI), (10.05.2022), Politisch motivierte Kriminalität im Jahr 2021
https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/veroeffentlichungen/nachrichten/2022/pmk2021-factsheets.pdf?_blob=publicationFile&v=2.

Bundesregierung, (25.11.2020), Maßnahmenkatalog des Kabinettausschusses zur Bekämpfung von Rechtsextremismus und Rassismus, s.11.

Bundestag, (30.05.2017). Drucksache 18/12535
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/125/1812535.pdf>.

Bundestag. (16.08.2017). Drucksache 18/13330
<http://dipbt.bundestag.de/doc/btd/18/133/1813330.pdf>.

Bundestag. (30.11.2017). Drucksache 19/00148
<http://dipbt.bundestag.de/doc/btd/19/001/1900148.pdf>.

Bundestag, (24.05.2018). Drucksache 19/23 15 Islamfeindlichkeit und antimuslimische Straftaten im zweiten Quartal 2018,
<http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/19/023/1902315.pdf>.

Bundestag. (22.08.2018). Drucksache 19/3687
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/039/1903917.pdf>

Bundestag. (29.03.2019). Drucksache 19/8854
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/088/1908854.pdf>

Bundestag. (22.08.2018). Drucksache 19/3917
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/039/1903917.pdf>.

Bundestag. (03.06.2019). Drucksache 19/10570
<http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/105/1910570.pdf>.

Bundestag (03.09.2019). Drucksache 19/12981
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/129/1912981.pdf>.

Bundestag. (02.12.2019). Drucksache 19/15647
<https://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/19/156/1915647.pdf>.

Bundestag. (19.03.2020). Drucksache 19/19328
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/193/1919328.pdf>.

Bundestag. (28.09.2020). Drucksache 19/22886
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/228/1922886.pdf>.

Bundestag. (26.11.2020). Drucksache 19/24774
<http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/19/247/1924774.pdf>.

Bundestag. (02.02.2021). Drucksache 19/26358
<https://dip21.bundestag.de/dip21/btd/19/263/1926358.pdf>.

Daimagüler, M. (2017). Empörung reicht nicht!: Unser Staat hat versagt. Jetzt sind wir dran. Mein Plädoyer im NSU-Prozess. Bastei Lübbe, s.129, 327.

Die Zeit. (10.05.2021). Der Mord am Kasseler Regierungspräsidenten
<https://www.zeit.de/thema/walter-luebcke>.

Die Zeit. (12.03.2015), Juden und Muslime für Erfassung von Hasskriminalität
<https://www.zeit.de/politik/deutschland/2015-03/muslime-juden-anschlaege>.

Der Spiegel, (26.06.2019), Ein Satz- und der Hass danach
<https://www.spiegel.de/politik/deutschland/walter-luebcke-was-geschah-bei-derbuergerversammlung-2015-in-kassel-a-1274434>.

Der Spiegel. (04.07.2012). Diskriminierende Bezeichnung Wie der Begriff "Döner Morde" entstand
<https://www.spiegel.de/panorama/gesellschaft/doener-mord-wie-das-unwort-des-jahres-entstand-a-841734.html>.

Deutschlandfunk, (20.07.2020), Mutmaßlicher Halle-Attentäter Stephan B. vor Gericht
https://www.deutschlandfunk.de/protokoll-eines-anschlags-mutmasslicher-halle-attentaeter.724.de.html?dram:article_id=480913.

Deutschlandfunk, (05.29.2018), Der Brandanschlag in Solingen,
<https://www.deutschlandfunk.de/vor-25-jahren-der-brandanschlag-in-solingen-100.html>.

Der Bundespräsident, (09.10.2020).
<https://www.bundespraesident.de/SharedDocs/Reden/DE/Frank-WalterSteinmeier/Reden/2020/10/201009-Gedenken-Halle.html>.

DW-Türkçe, (16.06.2019). Alman siyasetçi Lübcke'nin katil zanlısı yakalandı.
<https://www.dw.com/tr/alman-siyaset%C3%A7i-il%C3%BCbckenin-katil-zanl%C4%B1s%C4%B1-yakaland%C4%B1/a-49227807>.

Schmincke, I., & Siri, J. (Eds.) (2013). NSU-Terror: Ermittlungen am rechten Abgrund. Ereignis, Kontexte, Diskurse, s. 31.

Kontexte, Diskurse. Deutschland: transcript. Laabs, D., Aust, S. (2014). Heimatschutz: Der Staat und die Mordserie des NSU. Deutschland: Pantheon Verlag.

Geiges, L., Marg, S. & Walter, F. (2015). Pegida: Die schmutzige Seite der Zivilgesellschaft? Deutschland: transcript, 11.

Sarrazin, T. (2010). Deutschland Schafft sich ab. Wie Wir Unser Land aufs Spiel Setzen, 127. Munich: DVA

Sarrazin, T. (2018). Feindliche Übernahme: Wie der Islam den Fortschritt behindert und die Gesellschaft bedroht. Deutschland: FinanzBuch Verlag.

Schneiders, T. G. (2009). Islamfeindlichkeit: Wenn die Grenzen der Kritik schwimmen. Deutschland: VS Verlag für Sozialwissenschaften, s. 145.

Suddeutsche Zeitung, (25.11.2020), Rassismus zerfrisst das Fundament unserer Demokratie, <https://www.sueddeutsche.de/politik/giffey-lambrecht-rassismus-rechtsextremismus-kabinettsausschuss-rassismus-barometer-1.5127772>.

MEDIENDIENST, (2023), Antimuslimische Einstellungen, <https://mediendienst-integration.de/desintegration/rassismus.html>.

MEDIENDIENST, (04.03.2021), Antimuslimischer Rassismus ist weit verbreitet, <https://mediendienst-integration.de/artikel/antimuslimischer-rassismus-ist-weit-verbreitet.html>.

Frankfurter Allgemeine Zeitung, (26.09.2017). Da fehlt doch jemand! <https://www.faz.net/aktuell/politik/bundestagswahl/afd-fraktion-ohne-petry-da-fehlt-doch-jemand-15216587.html>.

Perspektif, (17.04.2021), Entegrasyon Teorisi, Aslan, A, <https://perspektif.eu/2021/04/17/entegrasyon-nedir/>.

Özçalık, Dumanoğulları, S. & Kul, S. (2022). Alman Medyasında “Dönerci Cinayetleri” Temmsiliyeti: Yeni-Irkçılık ve “Aşırı” Alman Irkçılığı Arasındaki Diyalektik. Moment Dergi, Gündelik Milliyetçilik, 421-437. DOI: 10.17572/mj2022.2.421-437.

Tagesspiegel, (30.07.2018), Rechtspopulismus: Ist Europas Freiheit in Gefahr? <https://www.tagesspiegel.de/politik/ist-europas-freiheit-in-gefahr-3973489.html>.

Tokatlı, S. G. (2022), Avrupa’da Yükselen Aşırı Sağ ve Değişen Küresel Dinamikler. EURO Politika, (16), 34-42. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/europ/issue/76371/1273176>.